

Ett oväntat besök

TEXT: EVA NORDENSTAM
FOTO: MARIA STEÉN

Först tittade barnen förundrat. De hade aldrig sett en clown förut. Men efter tre veckor hos flyktingar i Nepal hade de svenska clownerna gjort succé.

Barn och vuxna hade skrattat så att magarna hoppat.
– Vårt uppdrag är att ge livsmod och livslust, säger de tre glädje-ambassadörerna. —————▶

CM/B-TH NG/D-53

Garance (Eva Riepe) använder clownens ordlösa språk – som flyktingbarn i Nepal förstår lika bra som barn i väst.

flyktinglägren var det torrt och smigt och de har ju inte direkt maskiner. Därför blir det mesta och smutsigt och man ser inte rengöringskläder, säger Eva Riepe.

Men det var inte bara de färgglada kläderna som gjorde att Eva och hennes kollegor från Glädjeverkstan blev så ordentligt uppmärksammade i flyktinglägren i Nepal. Clownerna har en viss förmåga att synas.

Under tre veckors tid reste de teatern och en fotograf från Sverige runt till flyktingläger och till olika institutioner i Nepal. Resan var ett samarbete med den internationella organisationen Clowner utan gränser som skickar ut artister till människor i själslig nöd".

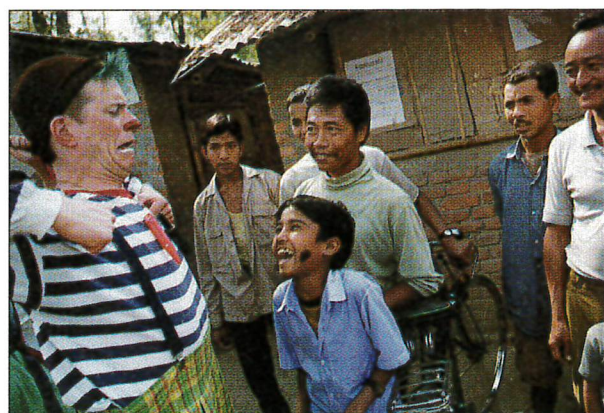
Vårt mål är att tillföra något utöver Ge livsmod och livslust, säger

Från början av 90-talet blev det oroande i Bhutan och 100 000 människor flydde till grannlandet Nepal.

I över tio år har dessa människor bott i enkla läger och det som började som ett provisorium har förvandlats till ett vardagsliv med dystra framtidsmöjligheter. De kommer inte in i det nepalesiska samhället och Bhutan har inte förrän alldeles nyligen erkänt att det ens finns några flyktingar därifrån.

Barnen får gå i skola men de vuxna får inga jobb. En gång i månaden visas film. I övrigt händer inte så mycket.

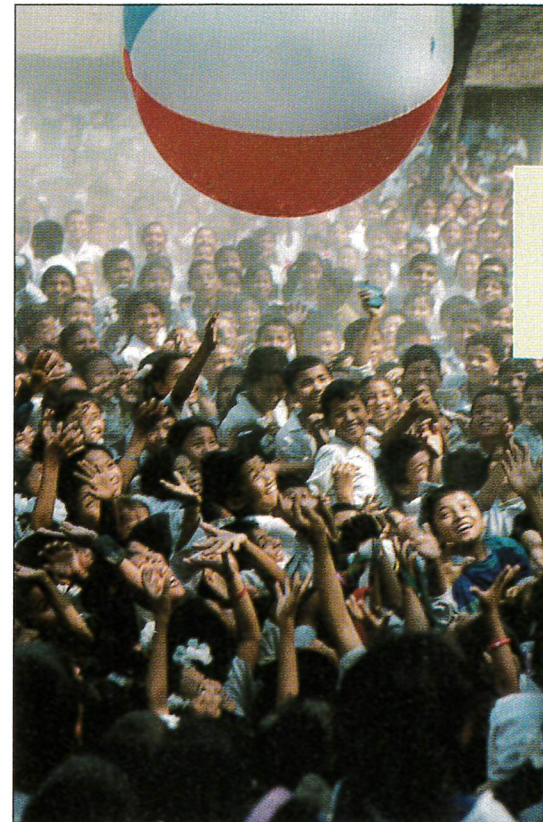
– Flyktingar behöver mer än mat och någonstans att bo. Det måste finnas något att vilja leva för här och nu! säger Eva Riepe.

Avbrott i monoton flyktingtillvaro. Bruno (Magnus Lundblad) får ett glatt bemötande.

Under veckorna i Nepal hann de spela för 38 000 barn. Föreställningarna var cirka 45 minuter långa och många barn satt upp till en timme innan och väntade i den 35-gradiga värmen.

– Vi var lite oroliga innan vi åkte. Skulle barnen kunna höra och se? Skulle föreställningen ge dem något?

”Jag tänkte att vi kommer bli nedtrampade av dessa kärleksfulla barn som bara älskar oss”

Clownernas föreställning lockar till ett aktivt deltagande från publiken. Under veckan i Nepal roades 38 000 barn.

barnen ville komma så nära som möjligt.

– En gång uppstod tumult. Så fort föreställningen var slut sprang de upp på scenen. De ville ta på oss och vår rekvisita. Jag tänkte att vi kommer bli nedtrampade av dessa kärleksfulla barn som bara älskar oss, berättar Eva.

Viktigt erkännande

Före varje föreställning gick clownerna omkring i publiken och hälsade och skojade så att även de som satt längst bort skulle se hur de såg ut på nära håll.

– För de som sitter längst bak blir vi så små som när man ser på teve, säger Eva.

I ett nummer medverkar en häst. Först hade de tänkt ha en ko istället men de mejlade till folket på plats för att höra vad som fungerar i och med att kon är ett heligt djur i hinduismen.

– Kör man ihjäl en ko i Nepal får man livstid. Kör man ihjäl en människa kostar det hundra dollar. Vi fick svaret från Nepal att om kon alltid segrar över oss var det okej med en ko.

– Vi valde att använda oss av en häst istället. Det kanske hade blivit mycket roligare med en ko, men vi vågade inte ta den risken.

Precis när Eva och hennes kollegor var där skedde ett litet genombrott för flyktingarnas situation. De har ju inte erkänts från Bhutan och därför inte haft någon möjlighet att komma tillbaka. Men nu var tjänstemän från Bhutan ute i lägren för att starta en process där flyktingarna fick komma och visa sina papper på vilka de var.

Föreställning hos en organisation som återanpassar flickor som blivit sålda till bordeller i Indien. Pajette (Anne-Marie Möller) får sig en spark.

Föreställningen byggde inte på något talat språk utan på klassiska clownnummer och mim. Det som händer är till exempel att de tre clownerna slåss om en stol som de vill sitta på och försöker lura varandra på olika sätt. De hittar en väska som har ett eget liv och i allt

ra publiken så mycket som möjligt.

– De små barnen satt helt förundrade. Tonåringarna hade jätteroligt och de vuxna också. En vakt glömde alldeles bort sin uppgift. Han satt bara och skrattade och slog sig på knäna.

Vakterna var där för att det inte

Förutom flyktingläger besökte clownerna också hem som är sista anhalten för de som har aids, tbc eller är svårt sjuka på andra sätt. Även där lockade clownerna till ohejdat skratt.

var betydligt magrare clownerna som kom tillbaka till Sverige.

– Tillsammans gick vi ner femton kilo, berättar Eva.

Universellt språk

Sedan var det mycket förseningar. Det var en bilstrejk som skulle bryta ut precis i den stad dit de var på väg och det var olika tillstånd som behövde ordnas på plats.

– I början gav vi nästan upp hoppet om att kunna spela någon föreställning.

Clownerna byggde upp scenen själva och hade med sig så lite rekvisita som möjligt. Det fanns inga högtalaranläggningar. Bytte om gjorde de i enkla klassrum i lägren. Trots allt så fungerade föreställningen och barnen var med.

– Clownen talar ett universellt språk och visar alla känslor tydligt. Även när clownen är blyg så är den blyg på ett stort sätt. Och känslor till exempel av utanförskap och otillräcklighet kan alla förstå.

En liten kille i ett av flyktinglägren uttryckte också sin förundran över det långväga besöket.

– "Tänk att ni kom så lång väg för att göra detta för oss", sa han och bara att vi ville komma betydde mycket.

När föreställningen var över och Eva och hennes kollegor körde iväg från flyktinglägret, kände de ändå att de hade utfört något. Även om människorna levde kvar med sin näringsvälling från FN, torkan och bristen på sysselsättning.

– Jag har inga illusioner om att jag kommer att förändra deras liv. Men kanske kan de få lite kraft till förändring och det finns något att prata om och skratta åt väldigt länge. Något att hämta inspiration ifrån, säger Eva Riepe. ■

länder och ville skapa möjligheter för ett liv där. De hade något att kämpa för och som gav deras liv mening, säger Eva Riepe.

Så allt var inte bara damm och uppgivenhet i flyktinglägren.

– Det var väldigt välorganiserat och det fanns en väldig vilja hos människorna. Barnen undervisades på engelska och på ett ställe hade de börjat tvinna rep för att lära sig ett hantverk.

Kraftkälla

Flickor från Nepal säljs hela tiden till prostitution i Indien. När de blir gravida eller sjuka slängs de ut från bordellerna. Vissa lyckas ta sig tillbaka till sitt hemland.

Det finns organisationer som hjälper flickorna och deras barn att socialiseras in i samhället igen. Och ytterligare andra hem som blir sista anhalten för de som har aids, tbc eller är svårt sjuka på andra sätt. Clownerna besökte också sådana ställen med sin föreställning.

– Tjejerna och deras barn där kommer snart att dö men de får i alla fall dö långt från prostitutionen och de får äta sig mätta. Vi kan inte skapa livsglädje men vi kan ge glädje för stunden. Att skratta skapar kemiska processer i kroppen. Man tittar på föreställningen och drar på munnen. Det är kanske så enkelt ibland.

Till vardags arbetar Eva Riepe som clown på Astrid Lindgrens barnsjukhus och hon är van att vara clown

De svenska clownerna blev rejält magsjuka i omgångar. Eva Riepe genomförde en föreställning i 39 graders feber.

– Man kan behöva en flykt från den tunga tillvaron man lever i och hämta kraft i glädjen och upplevelsen. Det vi gör är en sak men det skapar ringar på vattnet. Om alla ger lite så betyder det mycket.

Precis som de arbetar med improvisationer i sin föreställning så gjorde de det under hela resan. Värmen tar på krafterna. De blev rejält magsjuka i omgångar. Eva spelade en föreställning i 39 graders feber. Vid några tillfällen körde de föreställningen på två personer. De hade

Fotnot: Under våren kommer fotografen Maria Steéns bilder från clownbesöket i